

Kokemustoiminnan vastuullisuuden sydän

Vastaaja:

eveliina.heinonen@taiteensulattamo.fi

Vastaus:

14.06.2024, 13:59 - 04.09.2024, 12:06

1. Perustiedot *

Organisaation nimi	Taiteen Sulattamo
Paikkakunta	Helsinki
Vastuuhenkilö (/lomakkeen täyttäjä)	Eveliina Heinonen
Sähköposti (organisaation tai vastuuhenkilön)	eveliina.heinonen@taiteensulattamo.fi
Organisaation/kokemustoiminnan verkkosivu	https://taiteensulattamo.fi/kokemus-ja-vertaistoiminta/

2. Päivämäärä *

14.08.2024

3. Kokemuskoulutukseenne (/vertaiskoulutukseenne) laadunhallinnassa on käytössä (voit valita useita!):

PAIKKO osaamisen tunnistamisen järjestelmä

4. Mitkä ovat organisaationne ydintehtävä(t), toimintaympäristö, resurssit ja tärkeimmät yhteistyökumppanit? *

Taiteen Sulattamo ry on taide- ja mielenterveysjärjestö, joka tuottaa toipumista edistävää taide-, koulutus- ja ryhmätoimintaa pääasiallisesti mielenterveys- ja päihdetoipujille. Taiteen Sulattamolla työskentelee taiteen sekä sosiaali- ja terveydenhuollon ammattilaisia ja toimintaa suunnittelevat ja toteuttavat ammattilaisten kanssa toipujat, kokemusasiantuntijat ja vertaiset. Toimintaperiaate leikkaa läpi koko organisaation rakenteen.

Taiteen Sulattamo on olemassa edistääkseen mielen hyvinvointia taiteen avulla. Taide ja kulttuuri ovat osa kokonaisvaltaista hyvinvointia ja kestävää yhteiskuntaa.

Mielen hyvinvointia edistetään tasavertaisella toimijuudella ja yhteisöllisellä taiteen tekemisellä. Taiteen Sulattamon operatiivinen toiminta keskittyy pääasiassa pääkaupunkiseudulle. Yhteistyökumppanuuksien kanssa toimintaa toteutetaan monilla eripaikkakunnilla ympäri Suomen erilaisten kehittämishankkeiden, koulutusten ja toimintamallien välityksellä.

Taiteen Sulattamon toimintaan ovat tervetulleita kaikki, jotka haluavat edistää osallisuutta ja mielen hyvinvointia yhteisöllisen toiminnan avulla.

5. Miten organisaatiossanne on määritelty termi "kokemusasiantuntija" (tai muu koulutuksestanne valmistuvien nimike kuten "kokemustoimija", "kokemusosaaja", "vertaisryhmänohjaaja" tms.)? Mihin tehtäviin koulutatte?

Taiteen Sulattamo kouluttaa kokemusasiantuntijoita ja vertaisryhmänohjaajia taiteen keinoin. Kokemusasiantuntija ja vertaisryhmänohjaaja on koulutuksen käynyt henkilö, jolla on omakohtaista kokemusta mielenterveys- ja päihdeongelmista, somaattisista sairauksista tai muista elämän pulmista, joko sairastavana, kokeneena, toipuneena, kuntoutuvana sekä palveluita käyttäneenä. Vertaisryhmänohjaaja ohjaa saman kokemuksen omaavia vertaisia ryhmämuotoisessa toiminnassa. Toipumisen tulee olla sellaisessa vaiheessa, että koulutettavat kykenevät auttamaan muita oman kokemuksensa kautta.

Kokemusasiantuntijakoulutuksemme keskittyy vahvasti oman kokemuksen työstämiseen taiteen keinoin, kokemuksen esittämiseen ja tarkasteluun. Koulutuksemme käyneet kokemusasiantuntijat voivat jakaa omaa, taiteen keinoin jäsennellyä kokemuspuheenvuoroaan erilaisissa yhteyksissä (esimerkiksi keskustelutilaisuuden alustajana keskustelun herättämiseksi,

erilaisissa vertaisryhmien kokouksissa ajatusten innoittamiseksi, koulutuspäivissä konkreettisen tiedon esille tuomiseksi).

Lisäksi kokemusasiantuntija voi toimia erilaisissa tehtävissä ammattilaisten apuna. Kokemusasiantuntija tarjoaa kokemustietoa kohtaamisen tueksi ja palveluiden kehittämiseksi hoitoalan ammattilaisille, tarjoaa toivoa toipumiseen ja käytännön tietoa palveluverkostosta vastaavien haasteiden kanssa kamppaileville, tuo kokemustietoa kohtaamisen tueksi ja lisää ymmärrystä omaisille tai läheisille, kehittää järjestöjen toimintaa ja tuottaa asiantuntijatietoa palveluiden tarpeesta järjestöissä, lisää kokemustietoa tutkimustiedon rinnalle päätöksenteon tueksi päättäjille, kehittää palveluita palvelun tuottajille ja heidän kanssaan, ja näin auttaa siihen, että jatkossa asiakas saa parempaa palvelua

Vertaisryhmänohjaajakoulutus keskittyy ryhmänohjaustaitojen harjoitteluun ja oman vertaisryhmän sisällön suunnitteluun ja toteutukseen taiteen keinoin, omien vahvuuksien löytämiseen sekä oman osaamisen markkinointiin.

Koulutuksemme käyneet vertaisryhmänohjaajat voivat toimia itsenäisesti vertaisryhmänohjaajana erilaisissa organisaatioissa, yksityisillä jai julkisella sektorilla (esimerkiksi järjestöissä, vertaistukiryhmien kokouksissa, palvelukeskuksissa tai psykiatrian poliklinikalla). Vertaisryhmän ohjaaja tunnistaa ryhmän eri vaiheet, ryhmän eri roolit sekä ohjaajan merkityksen, toimii haastavissa ryhmänohjaustilanteissa sekä poikkeus- ja kriisitilanteissa, toimii tasavertaisesti ja tasa-arvoisesti noudattaen ryhmänohjaamisen eettisiä periaatteita, osaa antaa ja vastaanottaa palautetta rakentavasti, tunnistaa omia vahvuuksia ja kehittämiskohteita sekä tunnistaa omia rajoja ja jaksamista, markkinoi ja viestii omaa ryhmätoimintaa sekä hahmottaa toimintakentän, suunnittelee, aikatauluttaa ja toteuttaa vertaisryhmätoimintaa, ymmärtää turvallisemman tilan periaatteet ja osaa laatia ryhmän toimintatavat/säännöt, ohjaa ryhmää hyödyntäen omaa kokemusasiantuntijuuttaan, tiedostaa oman roolinsa ohjaajana ja rajaa omien kokemusten kertomista, vahvistaa yhteisöllisyyden ja osallisuuden kokemusta kohtaamisen keinoin sekä havainnoi ryhmäläisten toimintakykyä ja toiminnan vaikuttavuutta.

Kokemusasiantuntijat ja vertaisryhmänohjaajat edistävät omalla toiminnallaan merkittävästi yhteiskunnallista keskustelua, kansalaisaktivismia ja tasa-arvoa. Lisäksi koulutus edistää koulutettavan omaa toipumisprosessia.

Koulutettavat saavat valmistuessaan PAIKKO-todistuksen. Siihen määritetyt tavoitteet kuuluvat myös koulutusten tavoitteisiin. Koulutuksen jälkeen koulutettava hahmottaa kokemusasiantuntijuuden tai vertaisryhmänohjaajuuden periaatteet ja monimuotoisuuden sekä merkityksen osana toimintaympäristöä ja yhteiskuntaa. Hän osaa toimia monialaisen työyhteisön tai verkoston jäsenenä, ja osaa toimia palvelujärjestelmässä. Koulutuksemme käyneet kokemusasiantuntijat ja vertaisryhmänohjaajat osaavat käyttää omaa kokemusta työvälineenä sekä arvioida ja kehittää omaa osaamistaan ja ammatillisuuttaan myös koulutuksen jälkeen.

6. Miten organisaatiossanne on järjestetty kokemustoiminnan (/vertaistoiminnan) koordinointi ja tuki koulutuksen jälkeen? Kerro käytänteistä yksityiskohtaisesti. *

Koulutuksien aikana pyrimme avaamaan käytännön esimerkein sitä, missä kaikkialla kokemusasiantuntija tai vertaisryhmänohjaaja voi toimia. Koulutuksen aikana koulutettavat myös harjoittelevat oman osaamisensa auki kirjoittamista ja itsensä markkinointia, joka on tärkeää koulutuksen päättymisen jälkeen. Vertaisryhmänohjaajien koulutukseen kuuluu 4x2h harjoittelua valitsemassaan yhteisössä. Harjoittelun tavoitteena on luoda kontakteja kentälle, joita voi hyödyntää koulutuksen jälkeen .

Koulutettavat tekevät myös konkreettista pohdintaa ja tiedonhakua tahoista, joihin he voivat ottaa yhteyttä. Solmimme ja ylläpidämme aktiivisesti kumppanuuksia tahojen kanssa, jotka käyttävät kokemusasiantuntijoita tai vertaisohjaajia ja välitämme tietoa työmahdollisuuksista ja hankkeista koulutetuille uutiskirjeessämme ja someviestinnässämme.

Olemme aloittaneet vuoden 2024 alussa OSKU-toiminnan (Oivalla osaamisesi, Sovella taidetta, Kehitä yhdessä, Uskalla unelmoida = OSKU), jonka alaisuudessa olemme aloittaneet kuukausittaiset vertaistapaamiset. Tapaamisten tarkoituksena on tarjota valmistuneille kokemusasiantuntijoille ja vertaisryhmänohjaajille tila kohdata, jakaa kokemuksia kentältä sekä verkostoitua toisiinsa. Tapaamiset tarjoavat myös mahdollisuuden käsitellä kouluttajien ja vertaisten kanssa omaan toimintaan liittyviä haastavia "caseja" sekä iloita onnistumisista.

OSKU-tapaamisiin kutsutaan vierailijoiksi erilaisia tahoja, kuten mahdollisia tilaaja tahoja ja sote-kentän toimijoita ajatuksena tutustuttaa heitä asiantuntijoihimme ja rakentaa siltoja ja verkostoja. Tämän lisäksi OSKU-tapaamisiin sisällytetään mahdollisuus kehittää omaa osaamista. Tämä tapahtuu siten, että tapaamisissa on esimerkiksi tilaa ryhmänohjaajilla testata jotakin omaa uutta ryhmänohjausideaa, tai kokemusasiantuntijoilla harjoitella kokemuspuheenvuoron uutta kohtaa ja saada muilta ja kouluttajilta sparraus- ja peilausapua omiin ideoihinsa.

OSKU-tapaamiset järjestetään kerran kuussa. Niitä fasilitoivat Taiteen Sulattamon Kokemusasiantuntija taiteen keinoin - kouluttaja ja Soveltavan taiteen vertaisryhmäohjaajien -kouluttaja. Tapaamiset järjestetään Helsingissä Taiteen Sulattamolla ja hybridi-malliin. Tämä mahdollistaa myös koulutuksemme muualle käyneille osallistumisen vertaistapaamisiin. OSKU-toiminnan alla järjestetään myös tarpeen ja mahdollisuuksien mukaan täydennyskoulutusta kokemusasiantuntijoille ja vertaisohjaajille.

Olemme perustaneet myös koulutuksemme käyneille verkossa suljetun OSKU-ryhmän, jossa on mahdollista käydä keskustelua ja jakaa kokemuksia vertaisohjaaja - ja kokemusasiantuntijatoiminnasta. Ryhmää pidetään aktiivisena ja pyritään herättämään keskustelua erilaisin keinoin (mm. erilaisilla tehtävillä, jotka innostava sosiaalisen median sisällöntuotantoon).

Tämän lisäksi välitämme tietoa kokemusasiantuntijatoiminnasta ja vertaisryhmäohjaajudesta koulutuksemme suorittaneille heille suunnatussa uutiskirjeessä sekä someviestinnässämme.

Taiteen Sulattamolta voi myös tilata kokemusasiantuntijoita tai vertaisryhmäohjaajia ja välitämme meille tulleet keikkakyselyt kokemus- ja vertaistoiminnan postituslistalle.

7. Miten toiminnassanne on otettu huomioon kokemustoiminnan (/vertaistoiminnan) eettisyys, osallisuuden vahvistaminen ja yhdenvertaisuus? Avaa teemoja laajasti. *

EETTISYYS

Koulutuksissa noudatetaan Taiteen Sulattamon rohkean turvallisen tilan periaatteita. Tämän lisäksi jokainen koulutusryhmä luo toiminnalleen omat säännöt ja periaatteet, joiden sisällä ryhmän on hyvä toimia ja joihin kaikki koulutettavat sitoutuvat. Kouluttaja valvoo, että sovittuja ryhmän periaatteita noudatetaan ja toimii aktiivisesti mikäli periaatteita rikotaan.

Kouluttajamme sitoutuvat noudattamaan Taiteen Sulattamon eettisiä toimintaperiaatteita. Taiteen Sulattamo on myös traumainformoitu työyhteisö, ja kouluttajat ovat tietoisia koulutettavien erilaisista haastavista taustoista. Kouluttajat ovat myös tietoisia taiteen keinojen eri vaikutuksista ihmisiin ja ovat avoimia mukauttamaan prosessia kunkin koulutettavan tarpeiden mukaisesti. Päätösvalta omasta tarinasta tai oman vertaisryhmän sisällöstä on vahvasti koulutettavalla. Kouluttajat pitävät huolen rajauksesta, ja siitä että koulutettava on tietoinen mitä asioita hän henkilökohtaisesta elämästään laittaa esille.

Koulutuksemme ovat rakentavan vuorovaikutuksen viitekehyksen sisällä. Rakentavaa vuorovaikutusta harjoitellaan koulutuksen eri palautteenannon hetkissä ja mietitään miten sitä sovelletaan myös kentällä ja ryhmissä toimiessa.

Kokemuspuheenvuoroissa välitetään kuulijalle toivon sanoma. Näyttämölistämisen keinoja ja kokemuspuheenvuoroesityksiä rakennetaan eettisten periaatteiden kautta niin, että ne ovat todenmukaisia kertojalle, mutta eivät aiheuta liiaksi ahdistusta yleisön jäsenille.

Ryhmätoiminnassa mietitään ohjaajan eettisiä periaatteita ja harjoitteluissa on turvallista kohdata käytännön tilanteita, kun niitä pääsee purkamaan kouluttajan ja muun ryhmän kanssa.

Kehitimme toiminnassamme vuoden 2023 aikana koulutuksen hakuprosessia ja valintakriteereitä. Kokemusasiantuntijana tai vertaisryhmäohjaajana toimiminen edellyttää riittävän pitkälle edennytä toipumisprosessia, toisin sanoen riittävää etäisyyttä omiin kokemuksiin. Kokemus ei yksin riitä tekemään ihmisestä kokemusasiantuntijaa tai vertaisryhmäohjaajaa. Kokemusasiantuntijaksi tullaankin vasta suhteellisen pitkäkestoisien prosessin jälkeen ja vertaisryhmän ohjaajana on ymmärrettävä oma paikka ja valta ryhmän ohjaajana suhteessa muihin toipujiin. Koulutukseen ei oteta mukaan mikäli yhteistyössä koulutettavan kanssa koetaan, että toipumisprosessi ei ole vielä riittävän pitkällä.

Toipumisen tulee olla sellaisessa vaiheessa, että koulutettavat kykenevät auttamaan muita oman kokemuksensa kautta. Koulutukset soveltuvat henkilölle, joilla on riittävät voimavarat oman kokemuspuheenvuoron työstämiseen tai vertaisryhmän ohjaamiseen ryhmässä.

OSKU-toiminta on avointa kaikille koulutetuille, mikä takaa koulutettavien yhdenvertaisuuden. Ryhmän keskustelut ovat luottamuksellisia, jolloin vertaisuus toteutuu turvallisessa ympäristössä.

YHDENVERTAISUUS

Koulutukseen hakijat haastatellaan. Haastattelussa korostuu haastateltavan ja haastattelijan yhteinen pohdinta, jonka avulla pyritään yhteiseen ymmärrykseen koulutuksen oikea-aikaisuudesta. Valintaperusteita eivät ole mm. ikä, sukupuoli, seksuaalinen suuntautuminen tai henkilön mahdolliset diagnoosit. Ihmiset oppivat asioita eri tavalla ja koulutuksessa pyritäänkin mm. taiteen keinoin tarjoamaan yksilöllisesti erilaisia tapoja opiskeluun. Oppimisvaikeudet otetaan huomioon koulutusta suunniteltaessa.

Kouluksemme käynnistyvät salassapitosopimuksen allekirjoittamisella. Koulutuksen aikana koulutamme kokemusasiantuntijamme ja vertaisryhmänohjaajat ymmärtämään sen merkityksen ja toteuttamaan tätä periaatetta myös omassa toiminnassaan koulutuksen jälkeen. Eettiset toimintaperiaatteet ja vastuullisuus ovat koulutuksessamme aktiivisesti läsnä tämän myötä.

OSALLISUUDEN VAHVISTAMINEN

Osana koulutusta pohdimme myös koulutettavien kanssa heidän mahdollista jatkopolkuaan koulutuksen jälkeen. Tarjoamme myös tietoa siitä, mihin kokemusasiantuntija tai vertaisryhmänohjaaja voi halutessaan sijoittua koulutuksen jälkeen.

Koulutuksessa eri asioita käydään läpi taiteen keinoin, ja monet tehtävistä ovat osallisuutta lisääviä. Koulutukset on rakennettu dialogiseen viitekehykseen, jolloin tiedonmuodostus on yhteistä ja myös koulutettavat toimivat aktiivisina tiedon tuottajina.

Myös OSKU-toiminnassa välitetään tietoa jatkopoluista ja mahdollisuuksista kentällä koulutuksen jälkeen. Vertaistuella vahvistetaan koulutettavien omaa toimijuutta.

Keräämme palautetta niin koulutuksen aikana kuin sen jälkeen, jotta koulutuksen sisältöjä voidaan tarvittaessa paremmin päivittää vastaamaan koulutuksen kävijöiden tarpeita. Palautteen perusteella kehitämme toimintaamme yhteistyössä kouluksemme käyneiden kokemusasiantuntijoiden sekä alan toimijoiden kanssa. OSKU-toiminnan taustalla on kouluksemme käyneiden kokemusasiantuntijoiden toive. Pyrimme kuulemaan heidän toiveitaan myös tapaamisten sisällön suhteen.

8. Mitä osa-aluetta pyritte kehittämään seuraavan vuoden aikana kokemustoiminnassanne (/vertaistoiminnassanne)? Miten? *

Vuoden 2024 tavoitteena on koulutuksen jälkeisen toiminnan kehittäminen, ja erityisesti koulutuksen jälkeisen tuen tarjoaminen. Tämä toteutuu OSKU-toiminnan kehittämisen muodossa, ja koulutuksen aikana tapahtuvan palveluohjauksen vahvistamisessa. Vuoden 2024 aika pyritään vakiinnuttamaan vertaisryhmätapaamiset (OSKU) osaksi Taiteen sulattamon toimintaa.

Toiminnan sisältö kehittyi jatkuvasti yhteistyössä toimintaan osallistuvien koulutettujen kanssa, jotka osallistuvat toiminnan suunnitteluun. Keräämme OSKU-tapaamiseen osallistuvilta myös kirjallista palautetta, jonka perusteella voimme tehdä muutoksia toimintaan. Kehitämme täydennyskoulutuksen tarpeita meiltä valmistuneille ja pyrimme vastaamaan niihin OSKU-toiminnan alla.

Yhteisöllisyys OSKU-toiminnan sisällä on yksi kehittämisen kohteista. Pyrimme tapaamisilla sekä erilaisilla OSKU-tapahtumilla vahvistamaan yhteisöllisyyden kokemusta koulutettujen kesken. Myös verkossa tapahtuvassa keskustelussa pyrimme vahvistamaan yhteisöllisyyttä ja rohkaisemme pienillä tehtävillä tutustumiseen ja avoimuuteen.

Suunnittelemme keväälle 2025 OSKU-toiminnan teemaviikkoa, jossa tarjoamme eri työpajoissa mahdollisuuden kehittää omaa osaamistaan (ohjaajuus, esiintymistaito, työelämätaidot) ja tutustua muihin viikon tapahtumissa. Teemaviikolle suunnitellaan myös kokemusasiantuntijoiden/vertaisryhmänohjaajien sekä tilaajatahojen "speed dating" -tyyppistä tapahtumaa.

Yhtenä OSKU-toiminnan kehittämiskohteena on myös mahdollisten täydennyskoulutusten tarjoaminen koulutetuille.